

## *Preživjeti na moru ~ jedući i pijući ribu*

*(Survive at sea by eating and drinking fish)*

Pročitao sam članak od J. P. Mc. Evoy u popularnom američkom mjesječniku »The Reader's Digest«, čiji naslov me je zainteresirao i ponukao, da kao stari pomorac obradim za našu javnost ovaj interesantni i naučni slučaj, koji je malo poznat i u našim pomorskim krugovima.

Vratimo se u prošlost za više od dvadeset godina, da upoznamo rad i borbu glavnog aktera sedamdeset osam godišnjaka M. Gifforda Pinchot — bivšeg guvernera savezne države Pennsylvania (USA).

Svak znade da su oceani puni slane vode i da je bezbroj brodolomaca poginulo od žeđi, bez da su znali, da i u moru imade također slatke vode. Teško je i pomisliti, da se stari morski vukovi nijesu dosjetili, da je riba ujedno hrana i voda. I zaista su brodolomci ploveći nasumce čamcima ili na podrtinama umirali ne toliko od gladi, koliko od strahovite žeđi, a sve to jer nijesu znali, da riba ima u sebi vode.

Gifford Pinchot vodio je uspješnu borbu za održavanje prirodnih dobara. U njegovoj 78-oj godini on se borio sam samcat sa pobjedničkim ishodom, za održavanje najvećeg i najdragocijenijeg od prirodnih dobara — za ljudski život.

Borba je započela rano 1942. godine kad je Pinchot čitao, da su tri mornarička pilota lutala Pacifikom 34 dana na jednoj gumenoj splavi i preživjeli su jedino zahvaljujući slučaju, da su uhvatili dva galeba i tri ribe. Glasovi o događaju uzbudile su moje misli veli Pinchot. Bavio sam se mnogo puta ribarenjem na dubokom moru i došao do saznanja, da male ribe traže na pučini hranu ili nalaze zaklonište pokraj kakvog plivajućeg objekta; čamac, splav ili skupina plivajućih alga ili neka podrtina. Velike

ribe slijede male, da utaže glad. Sa adekvatnim ribarskim priborom ti bi ljudi mogli uhvatiti mnogo riba. Zašto nebi svaki čamac ili naprava za spasavanje (splav, gumeni čamac, sklapajući čamac i td.) bili opskrbljeni priborom za ribolov?

Ta ideja prionula je na moje misli tim više, kad sam pošao na odmor u Lewes (Delaware) i posjetio bolnicu i govorio sa preživjelim borcima torpediranih brodova, koji su se tu nalazili na liječenju izjavio je Pinchot. Njihovi doživljaji razlikovali su se u mnogočem, ali u jednom su svi bili saglasni, da glad ni izdaleka toliko ne muči čovjeka koliko žeđ.

Te noći pošao sam na spavanje, ali nisam mogao usnuti. Neprestano sam razmišljao i sve više dolazio do uvjerenja da postoji neki način da se na moru dođe do pitke vode.

U jutro je skočio iz kreveta — priča njegova supruga, sa jednom misli. On je znao da se ljudsko tijelo sastoji također od mnogo vode! Zašto to nebi bila istina i za ribu? Zašto ta voda ili sok nebi bila pogodna za piće?

Sirova riba nije slana i dobra je za jelo. On je sam jeo sirovu ribu u južnim morima. Njegova zabava ili hobby bila je, da se izgubi po više sedmica u čudnovatim stranama svijeta i tu bi živio potpuno sam.

Vrativši se u Washington, pošao je na ribarnicu kupiti svježu morsku ribu. On je odrezao sluzave dijelove ribe, a ostatak je pasirao (izgnječio) i nešto od tog pasiranog mesa zamotao u prostu gazu. Uzeli smo u ruke krajeve smotane gaze i počeli savijati. Slabo crvenkasta tekućina počela je kapati. Pokušali smo tekućinu i bila je slatkasta za vrlo minimalnim ukusom ribe. S tim površnim postup-

kom 12% težine ribe bilo je pretvoreno u sok, a upotrebljivi malo ručnu presu, dobili smo dva puta više soka.

Pokazu sam taj riblji sok kapetanu — sada admiralu C. S. Stephesonu iz pomorskog odsjeka za medicinu i kirurgiju. Taj stari pomorac nije nikad čuo pričati o ribljem soku, ali je želio, da se uvjeri o tome, a ministar mornarice Knox, je dozvolio Stephesonu da nastavi pokuse.

Mnoge državne institucije počele su ispitivati riblji sok i naposljetku po predlogu kapetana Stephesona opti su bili vršeni prema uputama Dr. Homera W. Smith iz Newyorške sveučilišne medicinske klinike.

Da ustanovi, da li ljudi mogu preživjeti pijući samo riblji sok — uz svoju ishranu, dvojica pomoraca iz odjeljenja krstarica i to Francis Victor Beil, vođa i Paul William O'Brien, mornar, dobrovoljno su odlučili, da neće okusiti vode za 10 dana i da će živjeti samo o običnoj hrani brodolomaca i piti riblji sok. Oba pomorca održala su desetodnevnu probu u potpunom zdravlju.

Dobro za to vrijeme! Ali Pinchot se čudio, kako će napuštenici i brodolomci u čamcima ili splavima iscijediti sok iz svježje ribe? Nemogu se snabdjeti svi čamci sa ribljom presom! Pinchot se našao pred drugom zagonetkom.

Srećom sjetio se kako je ribario na Tahitima sa Charles Nordhoff — slavni sa pobune na brodu Bounty. Da li su se urođenici Tahitija ikad služili sokom ribe? Pisao je Nordhoffu, koji je odgovorio: Polinezijanci vele, da čovjek može dugo vremena preživjeti bez vode žvačući riblje meso, ispljunuvši veći dio krutog ostatka. Tako! Reče Pinchot nije potrebna presa za iscijediti riblji sok, svaki čovjek imade svoju vlastitu presu t. j. zube i usta i ta presa neće uplivati na težinu prekranog čamca, pa se nadam, da će svaki pomorac za nedugo znati, da se u takvom mukotrpnom škripcu može ne samo jesti već i piti sirovu ribu, jer je Nordhoff odgovorio u tom pogledu, da je kruto tijelo ribe u velikoj mjeri najzdravija, hranjiva i probavljiva hrana.

Sad je Pinchot nakanio, da svaki čovjek kojeg bi sudbina prisilila da bude napuštenik na morskoj pučini bude snabdjeven odgovarajućim ribarskim priborom.

Mornarički aeronautički ured bio je prvi koji je surađivao i poručio je 50.000 pribora za ribolov sastavljenih prema zamisli i uputama Pinchota za sklapanje gumene čamce s kojima su snabdjeveni avioni ratne mornarice, te tako ako bude avion prisiljen da se spusti na morsku površinu imati će nešto više nego li džepni nožić za ulov ribe.

Potaknut tim uspjehom Pinchot je postigao, da je mogao prikazati i rastumačiti narječtom mornaričkom povjereništvu za ispitivanje i istraživanje opreme čamaca za

spasavanje (life boats). Kapetan P. M. Rhea podmornički veteran presjedao je povjereništvom. On je bio zadovoljan kao i ostali članovi povjereništa sa Pinchotovim razlaganjima i odlučeno je, da se sa 33.000 ribarskih pribora odmah opreme čamci i splavi na brodovima mornarice. Mnogi stručnjaci o ribarstvu na dubokom i otvorenom moru surađivali su sa Pinchotom za izvedbu jedinstvenog (standardnog) pribora za ribolov, koji ne teži više od 5 libara za veće spasilačke objekte (life boats i life rafts) a polovina te težine za sklapanje gumene čamce hidroaviona.

U većem sandučiću imade 12 vrsti pribora, koji se sastoje od razne veličine udica, povraza, olova i mamaca (ješke), osobit je par mamaca učinjen od sirove svinjske kožice tako priređene, da se ne može pokvariti, ostali su mamci sastavljeni od šarenog perja, nadalje imade jamke za hvatanje manje ribe ili ulov veće, male osti (harpun) koje se mogu nataknuti na veslo ili čaklju i tako upotrebiti za ulov morskog psa, kornjače li ptice, koje dođu na dohvat čamcu. Ima također i duboku mrežu za hvatati malu ribu za mamac ili za jesti te nož sa kratkim sječivom a velikim drvenim drškom tako da može i plutati ako padne u more.

U svakom kovčeziću nalazi se i mala ručna knjižica, tiskana na nepromočivom papiru u kojoj je tiskano majstorsko djelo od dubinskog ribolovu te sa poglavljem kako preživjeti na nenapučenom otoku. Slijedeći te čedne i priproste pouke i upute, brodolomci mogu među ostalim stvarima naučiti, da ulove ribu i sa dugmetom košulje, mogu znati, da slabost morskog psa je vrh njegova nosa, i on će odmagliti, ako ga udarite veslom ili čakljom po nosu, a podučit će vas, da ne ribarite, ako su morski psi u blizini, oni bi mogli potrgati uzicu (povraz). Može se naučiti sve što se tiče kornjača, koje su osim oklopa i čaparaka dobre za jelo, ali ima i zlokobnih opomena! Pošto je kornjačina glava odsječena — može još zagristi a čaporci zagrebati. Naučiti mnogo — kako jesti i koje vrste algi, kako razlikovati jegulje od zmija, koje su ribe otrovne, ne jesti morskog psa a da se nema mnogo vode. Upoznati će, da su sve ptice dobre za jelo — kuhane ili sirove i da sačuva njihovo perje za učiniti mamce ili postaviti ih pod košulju da se uzdrži toplota i t. d.

Manji ribarski pribor što ga preporučuje Pinchot u količini od 83.000 kompleta je postavljen na avionske sklapanje čamce i splavi i u manje čamce za spasavanje a od većih 500.000 komada je planirano za opremiti svaki čamac za spasavanje (life boats) i splav pod suverenitetom USA i Pinchot je uspio, da njegov plan upoznaju i prime do znanja i Ujedinjeni narodi.